

Yıl / Year: 2020

Cilt / Volume: 10

Sayı / Issue: 20

Sayfalar /Pages: 450-471

Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 01.10.2020

Kabul Tarihi: 04.11.2020

AVRUPA'DAKİ AŞIRI SAĞ PARTİLERİN İDEOLOJİK YAPISI*

Bekir HALHALLI**

Öz

Bu çalışma, popülist aşırı sağ partilerin Batı Avrupa'da yeniden yükselişini incelemekte ve son yıllarda neden bu kadar başarılı olduklarının ideolojik bileşenlerini ve yaşanan bu yükselişin ideolojik temellerini açıklamaktadır. Daha önce Cas Mudde tarafından yapılan çalışmalardan yola çıkarak popülist aşırı sağın hem asgari, hem de azami ideolojik özellikleri sunulacaktır. Asgari ideolojik tanım, bu tür partilerin ideolojik omurgasını tanımlar ve açıklık ve ayrıcalık avantajından yararlanırken; aynı zamanda popülist aşırı sağ ailesinin üyeleri olarak birçok araştırmacı tarafından kabul edilen bazı partileri dışlama riskini de taşımaktadır. Azami ideolojik tanımlama, daha kapsayıcı bir teorileştirme oluşturur. Bu tanımlama sınır çizgilerini daha bulanık hale getirme riskini taşıyor olsa da; potansiyel dışlama olasılığını azaltır. Böylece araştırma sonuçlarına daha iyi hizmet edebilmektedir. Ayrıca, çalışmada aşırı sağ partilerin yükselişini açıklayan teorik yaklaşımlarla birlikte bu partilerin odaklandığı (yabancı karşıtlığı, İslamofobi, göç ve AB şüpheciliği) temalara da değinilecektir.

Anahtar Kelime: *Aşırı Sağ, Nativizm, Popülizm, Otoriterlik, Batı Avrupa*

Jel Kodları: F50, F59.

IDEOLOGICAL STRUCTURE OF THE FAR RIGHT PARTIES IN EUROPE

Abstract

This study examines the resurgence of populist far- right parties in Western Europe and explains the ideological components of why they have been so successful in the last decades. Based on Cas Mudde's previous studies, both the minimum and maximum ideological characteristics of the populist extreme right will be presented. The minimum ideological definition defines the ideological backbone of such parties; while benefiting from the advantage of openness and privilege, it also carries the risk of exclusion from certain parties accepted by many researchers as members of the populist extreme right family. The maximum ideological definition constitutes a more inclusive theorization: the risk of making the border lines more turbulent, but this reduces the likelihood of potential exclusion and thus serves the research results better. In addition, the theoretical approaches that explain the rise of right-wing parties and the themes (xenophobe, Islamophobia, immigration and EU skepticism) of these parties will be discussed.

Keywords: *Far Right, Nativism, Populism, Authoritativeness, Western Europe*

Jel Codes: F50, F59

* Bu çalışma, 10-12 Ekim 2019 tarihleri arasında Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde düzenlenen III. Uluslararası Ekonomi, Siyaset ve Yönetim Sempozyumu'nda sunulan "Batı Avrupa'daki Popülist Radikal Sağ Partilerin Bi(r)leşenleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme" başlıklı bildirisinin genişletilmiş halidir.

** Dr., Orcid: 0000-0001-7148-0505, hiwyan@gmail.com.

GİRİŞ

11 Eylül'den bu yana, aşırı sağ¹ İslamofobik söylemleri gittikçe daha yaygın, içerik bakımından daha radikal ve kapsam açısından daha aşırı hale gelmiştir. Bu durum aşırı sağ partilerin ulus ötesi yakınlaşması için söylemsel ve siyasi bir birleştirici olarak işlev görmüştür. Aslında, aşırı sağ partiler sınır ötesi ittifaklar konusundaki isteksizlikleri ile ünlüdür. Fakat her şeyden önce, İslamofobi, çok yaygın bir şekilde normalleşiyor gibi görünmektedir. Çünkü siyasi ve toplumsal ana akımın içinde yer alan inançları derinleştirmiş ve korkuları harekete geçirmiştir. Bu çalışmada parti ailesinin sınıflandırılmasının, seçmenlerinin paylaşılan sosyolojik özelliklerinden ziyade, partilerin ideolojik çekiciliğiyle yönlendirildiği savunulmaktadır. Aşırı sağ partilerin sınıflandırmasına ilişkin temel yapısal konular da bu çalışmada ele alınmaktadır. Bu çalışmada, Avrupa'daki aşırı sağ partilerin ideolojik yapısındaki sınıflandırmalara başvurulurken aynı zamanda literatürdeki etkili görüşlerde değerlendirilmiştir. Böylelikle aşırı sağ ailesinin çekirdek ideolojik özellikleri belirlenmektedir. Cas Mudde'nin (2007) çalışmasından esinlenerek, asgari tanım ve azami tanımdan oluşan iki katmanlı bir tanım kullanılacaktır. İki katmanlı bir tanım kullanılarak sıklıkla araştırılmış bu politik fenomenin daha geniş kapsamlı bir kavramsallaştırılmasının sunulması amaçlanmaktadır.²

1980'lerden bu yana aşırı sağ partiler çok uluslu Avrupa ülkelerinde ortaya çıkmış ve seçimlerde yoğun ve istikrarlı bir destek almışlardır. Aşırı sağ cenah, biyolojik ırkçılık, anti-Semitizm ve politik sistemin radikal eleştirisinin zararlı olduğunu ve eski sağ cenah'ın ideolojik belirteçlerini etnopluralizm, ılımlı milliyetçilik ve kurum karşıtı popülizm ile değiştirmeye çalışmaktadır (Rydgren 2005). Genel politika hedefleri, ülkenin çoğunluk kültürünü korumak ve ulusun mümkün olduğu kadar etnik olarak homojen olmasını sağlamaktır. Aşırı sağcı partilerin siyasi mesajları özellikle Batı Avrupa'da göçmenlik ve

---

¹ Aşırı sağ, günümüz literatüründe daha yaygın kullanılan “radikal sağ” kavramı olarak da kullanılmaktadır.

² Avrupa'daki aşırı sağ partilerini uzun süredir inceleyen siyaset bilimci Cas Mudde'ye göre (2016), çağdaş aşırı sağ ana akım tutumların radikalleşmesi sonucu “patolojik normalite” olarak tanımladığı fenomendir. Bu radikalizm veya aşırıcılık, anormal bir fenomen değil, genellikle ana akım toplumda zaten var olan inanç ve düşüncelere dayanan bir fenomendir. Yine “aşırı” (radikal) sağ ile ilgili birçok bilim adamı radikalizm ile demokrasi arasındaki ideolojik muhalefetin ötesine geçtiğini ileri sürmektedir ve aşırı sağ (çeşitli permütasyonlarında) psikolojik olarak, çoğunlukla modern toplumun bir patolojisi olarak görmektedir.

mülteci meselesi konularında egemen olsa da, son yıllarda giderek Doğu Avrupa'da da yükseliştir (Rydgren, 2017; Bustikova, 2017). Aşırı sağcı partilerin seçmenlerinin en ayırt edici özelliği, ülkelerine göçü kısıtlamak istemeleridir (Arzheimer,2012). Partilerin mülteci ve göçmen meselesine bakış açısı da seçmenleri bu partileri desteklemeye çeken temel özelliklerden biridir. Seçmenleri aşırı sağcı partilere çeken bu mesaja daha yakından bakacak olursak, göç ve sözde suç ile diğer toplumsal huzursuzluklar arasındaki bağlantının özellikle önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Rydgren, 2008). Ortadoğu ve Afrika'daki Müslüman ülkelerden gelen göçmenler diğer grupları dışarıda bırakmayı hedefleseler de, aşırı sağcı partiler tarafından özellikle sorunlu ve istenmeyen olarak tanımlanmaktadır (Kallis, 2017). Avrupalı aşırı sağ partiler, çoğu zaman -ve giderek daha fazla- popülist partiler olarak adlandırılmaktadır. Örneğin, Kriesi ve Pappas'ın (2015) “Avrupa popülizmi” üzerine düzenlediği yakın tarihli bir çalışmada, vaka temelli bölümler boyunca tartışılan neredeyse tüm partiler aşırı sağ parti ailesine aittir. Bu partilerin anti-elitist mesajı (iddia edilen bir siyasi elite yöneliktir) esas olarak yerleşik partilerin, medyanın ve entelektüellerin ülkelerine çok kültürlü ve enternasyonalist fikirleri kucaklayarak ve çoğunlukla ülkelerinin AB'ye egemenliklerini vererek ihanet ettiği fikrinden kaynaklanmaktadır. Bu durumun yankıları seçmen seviyesinde de görülmektedir. Genelde siyasi güvensizliğin, seçmenlerin bu partiler için neden oy kullandığını açıklamak konusunda göçmenliğe yönelik tutumlardan daha az önemli bir faktör olduğu görülmektedir (Arzheimer, 2012).

Bu partilerin siyasi etkisi iki farklı seviyede ortaya çıkabilir. Birincisi, partiler yasayı yürürlüğe koyarken ve uygularken daha doğrudan karar alma kanalıyla gerçekleşebilir. Aşırı sağcı partilerin politik etkisi sorusunun neden geniş çapta keşfedilmemiş olduğunu açıklayan makul bir açıklama, bu partilerin, hem dışsal kısıtlamalar hem de iç sınırlamalar nedeniyle, büyük ölçüde siyasal alanın kenarlarında kalması olabilir. Avusturya ve İtalya haricinde, bahsedilen hiçbir parti Batı Avrupa demokrasilerinde hükümet pozisyonuna henüz yer almamaktadır. Bu göz önüne alındığında, yükselen aşırı sağ partilerinin siyasi sonuçlarının büyük ölçüde ihmal edildiği şaşırtıcı değildir. Bununla birlikte, partiler dolaylı olarak daha incelikli bir şekilde de politik etki yapabilirler. Bu ana akım partilerin dışında bir değişim gerçekleştirilmeyi hedefleyen dinamik niş partileri³ için daha uygundur. Bu tür dolaylı etki, niş

---

³ Niş partiler, ana akım siyasi partilerinden farklı politika profillerini teşvik etmeleri bakımından farklıdır. Niş partileri ana akım siyasi partilerin ihmal ettiği politika alanlarını vurgular. Markus Wagner ve Thomos Meyer(2017)'e göre niş partileri yeni meseleler ortaya koyan ve rakiplerinin ihmal ettiği daha fazla konu

partilerin seçmenlerin büyük oranının önceliklerini değiştirmeyi başarabilmeleri ve diğer partilerin kendi programlarındaki bazı ayırt edici meseleleri kabul etmeleri veya bunlara katılmaları için teşvik etmeleri nedeniyle ortaya çıkacaktır. Aşırı sağ partilerin dolaylı etkisini değerlendirmek için, partiler arası stratejik etkileşimin bazı temel dinamiklerini de kavramak gereklidir.

1. AŞIRI SAĞ PARTİLERİN İDEOLOJİK YAPISI

Bu bölüm, aşırı sağ partilerin başlıca ideolojik özelliklerine işaret etmeyi amaçlamaktadır. Mudde (2007) tarafından yapılan çalışmadan yola çıkarak aşırı sağın hem asgari, hem de azami ideolojik özellikleri sunulacaktır. Asgari ideolojik tanım, bu tür partilerin ideolojik omurgasını tanımlar ve açıklık ve ayrıcalık avantajından yararlanırken; aşırı sağ parti ailesinin üyeleri olarak birçok araştırmacı tarafından kabul edilen bazı partileri dışlama riskini de taşımaktadır. Azami ideolojik tanımlama, daha kapsayıcı bir teorileştirme oluşturur. Bu kapsayıcılık sınır çizgilerini daha bulanık hale getirme riskini taşıyor olsa da, potansiyel dışlama olasılığını azaltır ve böylece araştırma sonuçlarına daha iyi hizmet edebilir. Bir başka deyişle, aşırı sağcı bir partinin azami ideolojik kapsamında olup olmadığını belirlemek için öncelikle o partinin otoriterliğine ve popülerliğine bakmak gerekir.

Aşırı sağ partiler üzerine yapılan önceki çalışmalar ilgili partilerdeki ideolojik unsurlara odaklanmıştır. Arz odaklı yaklaşım⁴, aşırı sağ partilerin yükselişini açıklamaya katkıda bulunabilecek niteliktedir. Bu partilerin sadece protesto partileri olduğu görüşünün aksine, seçmenleri ideolojileri ve ortaya koydukları önerilerle çekmeyi başardıklarını iddia etmişlerdir. Net bir programatik profili olmayan tek taraflı partiler ya da her şeye karşıt partilerden ziyade, çoğu aşırı sağ partisi günümüzde geniş ve tam teşekküllü bir ideolojik platformu olan kuruluşlar olarak karakterize edilmektedir (Zaslove, 2004: 100).

---

yelpazesini siyasi gündeme taşıyan partilerdir. Bu konuların çoğu siyasi sistemin temel konusu olmasına rağmen ekonomik meselelerden uzaktır.

⁴ Aşırı sağ partilerin Batı Avrupa'daki siyasal etkisinin yükselişini açıklamaya çalışan çalışmalar genellikle talep odaklı ve arz odaklı açıklamalar arasında ayrım yapmaktadır. Talep odaklı açıklamalar, seçmenleri hangi sosyoekonomik ve siyasi gelişmelerin aşırı sağ partilere destek vermeye katkı sağladığını araştırmaktadır. Arz odaklı açıklamalar, bu partilerin kurumsal, stratejik ve örgütsel bağlarını ve bu çeşitli bağların bu tür partilerin büyümesini nasıl kolaylaştırdığını veya engellediğini incelemektedir. Bu çalışmada ağırlıklı olarak arz odaklı bir yaklaşım benimsenmektedir.

Aşırı sağ partilerinin ideolojik profili hakkında araştırma yapan sosyal bilimciler sosyokültürel boyutta otoriter bir duruşla birlikte sosyoekonomik boyut üzerinde neoliberal bir duruşu benimseyerek bu partilerin fikir birliğini arttırdıklarını göstermişlerdir (Betz, 1994; Kitschelt, 1997). Bununla birlikte aşırı sağ partilerinin ideolojik bakış açısında neoliberal bir konumun üstünlüğü ampirik gerçeklikte sağlam bir temel bulamadığı için bugün sosyal bilimcilerin büyük çoğunluğu tarafından reddedilmektedir. Ekonomik neoliberalizme çok yakın görünen partilerden biri, aşırı sağ parti ailesine üyeliği aslında bazı gözlemciler ve uzmanlar tarafından sorgulanan Norveç İlerleme Partisi (FrP)'dir (Jungar ve Jupskas, 2014: 216). Aşırı sağcı parti ideolojilerindeki neoliberal bileşenin altını çizen analizlerin aksine, aşırı sağ partilerinin seçim sonuçlarını en üst düzeye çıkarmak için sosyoekonomik boyutta merkezci bir pozisyonu benimsedikleri de gözlemlenmiştir (De Lange, 2007). Bu yeniden konumlandırma bir dereceye kadar onları tipik olarak Hıristiyan demokrat ve muhafazakâr partiler tarafından savunulan sosyal liberalizme daha da yaklaştırmıştır.

Aşırı sağ partilerin çekicilikleri belirli sosyoekonomik gündemlerle ilgili olsa da, ideolojileri ekonomik konulardan ziyade sosyokültürel ve değer temelli önceliklerden daha iyi anlaşılacaktır.⁵ Çok kültürlülük, ulusal egemenlik üzerine pozisyonları ve popülist ve otoriter tutumları aşırı sağ partilerin öne çıkan ideolojik özellikleridir. Bu yaklaşımda, Rydgren (2005) Fransız FN'nin etnopluralist görüşlerden ve yerleşik düzen karşıtı bir oluşumdan doğan yeni bir “ana çerçeve” oluşturmayı başardığını iddia etmektedir. Bu nedenle, bu partilerin seçim sürecini açık bir şekilde ortaya koyabilecek yeni aşırı sağ ideolojisinin temeli ekonomik olanlardan ziyade kültürel meselelerle ilgilidir.⁶ Bu sosyokültürel yaklaşımı aşırı sağ kanatta vurgulayarak ayırt edici ideolojik özelliklerine genel bir bakış sunulmalıdır. Aşırı sağ ideolojisinin asgari ve azami tanımları sırasıyla detaylandırılacaktır.

---

⁵ Aşırı sağ partiler, Avrupa entegrasyonuna (liberal olmadıklarından) karşıdırlar. Bahsedilen sağ partiler mevcut siyasi sistemleri radikal bir şekilde redederler; sosyal eşitliği, göçmen karşıtı politikaları konularında nativistler; ulusal duyguları ve kaygılarını sömürdükleri için popülisttirler (Betz, 1993: 413)

⁶ Örneğin, Ulusal Birleşme (eski adıyla Ulusal Cephe - Front National) partisinin karizmatik lideri Jean-Marie (ve halefi Marie) Le Pen ağırlıklı olarak kültürel strateji izleyerek göçmenlere, kültürel yabancılaşmaya karşı güvenlikçi söylemlerle son yıllarda kayda değer seçim başarıları kazanmıştır.

1.1. İdeolojik Özellikler

1.1.1. Dar (Asgari) Tanım

Asgari tanımla ilgili olarak, aşırı sağ parti familyasının ideolojisinin özünü yakaladığı düşünülen yaygın bir kavram milliyetçilikle ilgilidir. Bu terim ulusal varlığın siyasal olanla, yani ulus ile devlet arasındaki uyumu ilan eden doktrini ifade eder (Mudde, 2007: 16). Aşırı milliyetçi tutum, devletin yalnızca ulusun üyeleri tarafından oluşması gerektiğini savunur ve dışsallaştırmayı da zorunlu olarak beraberinde getiren “içsel homojenizasyon”un benimseneceği tek-kültürlü bir devlet oluşumunu hedefler (Koch, 1991).

Milliyetçilik olgusal tezahürlerinde genellikle etnik boyutla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda sivil veya politik bir boyutu da içermektedir. Aynı değerleri veya ilkeleri paylaşanların ulusun üyeleri olarak kabul edildiğini de ima eder. Milliyetçiliğin analizine bu bütünsel yaklaşım gerçek anlamda aşırı sağ üzerine yaptığı çalışmalarda Mudde tarafından benimsenmiştir (Mudde, 2007: 17). Etnik milliyetçilikten ziyade bu yaklaşımın avantajı aşırı sağ parti ailesinde sınıflandırılan bazı partilerin dışlanmasını engellemesidir.

Milliyetçiliği parti aileleri arasında çizgi çizmek için bir parametre olarak kullanmanın sorunlu yanlarından biri birçok ülkede (örneğin Fransa) kavramın politik söylemin meşru ve köklü bir unsuru olması ve dolayısıyla parti aileleri arasında ayrıştırma için verimli bir kriter olmadığına ortaya çıkmasıdır. Gerçekten de bazı ülkelerde neredeyse tüm partiler farklı varyasyonlarda ve derecelerde de olsa, milliyetçi bir söylem oluştururlar.

Etnik ve devlet milliyetçiliğinin her iki unsurunu bir araya getiren daha az ayrıştıran bir milliyetçilik tanımının benimsenmesi sınıflandırmada sadece belirtilen dışsallaştırma riskini azaltabilir. Aslında, milliyetçiliğin hem etnik hem de devletçi versiyonunu sergileyen partileri görmek yaygındır; ancak iki unsurdan sadece birini destekleyen partiler ampirik olarak daha nadir bulunmaktadır. Bununla birlikte, bu daha geniş milliyetçilik bile belirsiz olabilmektedir. Milliyetçilik bu şekilde tanımlandığında, çekirdek aşırı sağ ideolojinin başlangıç noktası olmakla birlikte, bu doktrine odaklanmak “ılımlı” milliyetçiler ve “radikal” olarak adlandırılanlar arasında ayırım yapmadığından en iyi çözüm olmayabilir. Sonuç olarak, yabancı düşmanı unsurlarla özdeşleşmiş daha özel bir milliyetçilik biçimini ifade eden “nativizm” terimini kullanmak daha uygun olacaktır (Mudde, 2007: 19). Nativizm, aşırı sağ partilerin en düşük ortak paydasını etkin bir biçimde yakalayan ayrıntılı bir kavramdır (Mudde, 2007).

1.1.1.1. Nativizm

Nativizm, özellikle yerli grubun (ulus) üyelerinin devlet içerisinde yer almasını öngören ve yerel olmayan unsurların (kişi ve fikirlerin) homojen ulus-devlete temelde tehdit oluşturduğu şeklindeki politik ideoloji olarak tanımlanabilir (Mudde 2007: 19). Dolayısıyla, bu doktrin, açıkça dışlayıcı bir öğeye sahiptir, çünkü ulusun bütünlüğüne yönelik bir tehdit olarak görülen, yabancı veya yabancı unsurlardan tamamen arınmış ideal bir yönetim çağrısında bulunur. Nativizm aynı zamanda ırkçılıktan biraz farklıdır, çünkü yerli olmayan unsurları yerliden ayıran hattı dini veya kültürel bir katman niteliğinde de olabilir. Daha geniş bir milliyetçilik kavramının tersine, nativizm terimini kullanmak, çok kültürlülük ile uyumsuz olmayan, ılımlı milliyetçilik biçimlerini (liberal milliyetçilik gibi) dışlama avantajına sahiptir. Nativizm böylece parti türleri arasında net bir ayırım yapmak için daha ince bir teorik araç sunar.

Etnik, geleneksel ırkçılıktan ziyade, nativizm, 1960'larda Avrupa yeni sağ'ın ideolojisinin önemli bir doktrini olan etno-pluralizm ile ilgilidir. Nativizm, tüm ırkların “eşit ama farklı” olduğunu ve yerlinin yerli olmayana karşı “yerli olduğu için münhasıran” tercih edildiğini düşünmektedir (Michaels, 1995: 67). Buna ek olarak, nativizmin kilit bir yönü de hiyerarşik olmayan doğasıdır: Kendi ulusal kimliğinin iddia edilen farklılığını ve onurunu savunurken, diğer ulusal kimliklere göre üstünlüğünü zorunlu olarak iddia etmemektedir (Betz ve Johnson, 2004). Bunun yanı sıra, farklı etniklerin veya milli kimliğin karıştırılmasının sosyal kargaşaya ve kültürel yok oluşa yol açacağı yönünde bir argüman vardır. Rydgren'e (2005) göre, geleneksel ırkçı ve üstünlükçü görüşlerin (faşist mirasla açıkça ilişkilendirilen), etnopluralizm ile ikame edilmesi, Batı Avrupa'daki aşırı sağ partilerinin yükselişini açıklayan yeni “ana çerçevenin” önemli bir bileşenydi. 1980'lerde FN'nin seçim başarısı buna örnek gösterilebilir.

Aşırı sağ tarafları tarafından yapılan bu çerçevede, yerli ve yabancı olmayanlar arasındaki sınır, değerler ve keyfi parametreler tarafından belirlenir. Bu şekilde anlaşılan nativizm doktrini, tüm aşırı sağ partilerin oluşturduğu ve politika platformunun diğer tüm yönleriyle bağlantılı olan ideolojik temelleri oluşturur. Örneğin, refah şovenizmi, yerli bireylerin, sosyal yardımların dağıtımında, yerli olmayanların üzerinde ayrıcalıklı olduğu bir sosyal modeli desteklediğinden, nativizmin ekonomik bir yansıması olarak düşünülebilir (Andersen ve Bjorklund, 1990). Refah şovenizmi bu nedenle yardımcı bir doktrindir; oysa çekirdek inanç, kendi ulusu ile diğeri arasındaki keskin bir ayrılıktır ve kendi grubunun üstü örtülü önceliğidir.

Siyaset konumlandırması açısından, bu nativist görünüm, göçe karşı muhalefete dönüşmektedir. Aşırı sağ parti üyeleri tarafından yinelenen bir argüman, ülkeye gelen yabancıların zaten aşırı yük altındaki refah devletine yük olmaları ve işçi ücretlerine yönelik aşağı yönlü baskı oluşturmalarıdır. Bu nedenle, muhalefet, düşük vasıflı işçi göçmenlere karşı daha güçlü bir şekilde yönelirken, nitelikli göçmenler karşısında daha açık bir duruş sergilenmektedir. Aşırı sağ partileri, kendi yerel topluluklarının ihtiyaçlarını ön planda tutmaya ve göçmenlerin girişine dikkat etmeye söz vermektedir. Neredeyse bütün aşırı sağ parti platformlarında yasadışı göçmenlere hoşgörü gösterilmemektedir. İngiliz UKIP'in manifestosunda, göçmen olmayan unsurların, yukarıda sunulan nativizmin yorumuna uygun olarak ulusal toplumun birliği ve bütünlüğüne karşı tehdit olarak gördükleri açıktır. Buna göre UKIP, göçmenlerin sosyal tutumlarını, İngiliz toplumunun temel değerlerine (UKIP, 2017) uyduklarını tespit etmek için değerlendiren puan temelli bir göçmenlik sisteminden yanadır.

Daha da önemlisi, nativizm, birçok aşırı sağ partisi, çok kültürlülüğün milletin kültürel birim olarak nihai olarak bozulmasına yol açtığını belirtir. Aşırı sağ taraflarının küreselleşen eğilimlere ve çok kültürlülüğe karşı korudukları değer sistemi, özellikle Danimarkalı DF ve Alman AfD'nin programlarında, Hıristiyan-Yahudilere ve hümanist geleneğe kadar uzanmaktadır. Çok kültürlülük karşıtlığı ile ilgili olarak AfD, platformunda, hükümetin ülkenin kültürünü “baskın kültür olarak” koruma yükümlülüğünün bulunduğunu belirtmektedir (AfD, 2017).

Pek çok aşırı sağ partisi, ulusal kültürün ve geleneksel yaşam biçiminin yabancı ve istikrarsızlaştırıcı etkilere karşı korunması gerektiğini iddia etmektedir. Bu amaçla entegrasyon ve asimilasyon önceliklidir ve çok kültürlülük açıkça reddedilir. FN parti manifestosunda, salt entegrasyondan daha geniş kapsamlı olarak tanımlanan “cumhuriyetçi asimilasyonu” teşvik etme taahhüdünü içerir. Dahası, Le Pen'in partisi, Fransız vatandaşlığını bir ayrıcalık haline getirmenin bir yolu olarak gösterilen “ulusal öncelik” in anayasasına aktarımı onaylamaktadır (FN, 2017). Danimarka'daki DF, ulusal sınırların dışında bile Danimarka kültürünü koruma ve güçlendirmeye yönelik taahhüdünü vurgular. Ayrıca, Danimarka'nın çok ırklı bir topluma dönüşmesine açıkça karşıdır (DF, 2002). Avusturya'da, FPÖ, Avusturya ulusal kimliğine ve “doğal yaşam biçimine” bağlı olduğunu beyan eder. Diğer durumlarda görüldüğü gibi, parti çok kültürlülüğe karşı olduğunu seslendirirken,

kendisini “kültürel Hıristiyanlık” ve Alman dili etrafında ulusal kültürün koruyucusu olarak sunmaktadır.

Özetle, yalnızca millet mensuplarının devlet topraklarında yaşaması gerektiği ve dışarıdakilerin (nasyonal olmayan unsurlar) politikanın istikrarına karşı bir tehlike oluşturduğu düşüncesi, aşırı sağ ideolojinin tam kalbinde yer almaktadır. Bu ailede genel olarak yer alan tüm tarafların programatik arzlarında sergiledikleri en önemli ideolojik özelliktir.

1.2.1. Geniş (Azamî) Tanım

Aşırı sağ partilerin programatik profilinin en küçük ortak paydası nativizm olsa da, bu parti ailesinin (Mudde, 2007) en geniş tanımı iki ek ideolojik özelliği içerir: Otoriterlik ve popülizm. Şimdi, bu nativizme eklenen, popülist aşırı sağ dünya görüşünün yapısını oluşturan unsurlara daha yakından bakılacaktır.

1.1.2.1. Otoriterlik

Demokratikleşme üzerine literatür, demokratik devlet biçimlerine yönelik bir terim olarak otoriter rejimi ele alırken, buradaki düşünce sosyal psikoloji geleneğine atıfta bulunmaktadır. Bu çerçevede yer alan önemli bir katkı, Adorno'nun (1969) “otoriter kişilik” kavramını detaylandırılmasıdır. Bu kavram, “grup içinin” otoriter figürlerine yönelik boyun eğme genel eğilimi olarak anlaşılmaktadır (Adorno vd., 1969: 228). Otoriterlik temelinde yatan zihniyet, hukuk ve düzen ile ilgili yönlere daha çok önem verir ve otorite ihlallerinin sert biçimde cezalandırılmasını talep eder. Buradan yola çıkarak, Mudde otoriterliği “otorite ihlallerinin şiddetli bir şekilde cezalandırılacağı düzenli bir topluma olan inanç” olarak tanımlar (Mudde 2007: 23). Altemeyer (1981), Adorno'nun tanımına dayanarak, sağcı otoriterlik adını verdiği kavramı öne sürer.

Böyle bir tutum şeması üç unsurdan oluşur: (a) otoriter teslimiyet, (b) otoriter saldırganlık ve (c) konvansiyonizm (Altemeyer, 1981: 147). Bunlar sırasıyla aşağıdakileri gösteren davranışsal kümelenmelerdir: (a) otoriteye boyun eğme; (b) kurulu otoriteye ve düzene karşı çıkanlara karşı şiddet ve (c) toplumun tüm üyelerinin geleneksel değerleri ve toplumsal normları desteklemesi gerektiği inancı.

Otoriterliğin kilit bir yönünün, yetkilileri eleştiren ya da toplumsal düzeni baltalayan olarak görülenlere yönelik olan cezalandırmanın önemine yaptığı vurgu olduğunu vurgulamak gerekir. İlgili olarak, aşırı sağ ideoloji, ihlalleri derhal ve ciddi bir şekilde cezalandırılacak olan ahlakçılığın ve ahlaki konformizmin belirgin bir unsurunu ortaya koymaktadır. Bu

şekilde yorumlanan otoriterlik, böylece aşırı sağ partilerinin ideolojik yapısını oluşturmak için nativizm ve popülizme katkıda bulunan bir tür sosyokültürel zihniyet olarak görülebilir.

Bu tutumlar, bu parti ailesinin ortalama programatik profilinde açıkça tanımlanabilir. Aşırı sağ partiler, politikalarında sıklıkla daha etkili bir yasa uygulaması ve sıklıkla göç meseleleriyle bağlantılı olarak görülen ihlallere karşı “sıfır tolerans” gibi konuları gündeme getirmektedir. Söz konusu otoriter bakış açısının bir örneği olarak, Avusturyalı FPÖ ve İsviçre’deki SVP, bir suçtan hüküm giymiş olan yabancıları kendi ülkelerine geri göndermekten yanadır (FPÖ, 2011; SVP, 2015). Tabii ki, ülkelere geri gönderilme konusundaki pozisyonlar da, bu partilerin altta yatan nativist doktrini tarafından desteklenmektedir. Benzer şekilde, Danimarka DF, parti programında “suçun sonucu hızlı mahkûmiyet ve cezadır” (DF, 2002) ifadesini kullanır. Norveç’te FrP, daha sert cezalar, daha katı yasalar ve daha etkili kovuşturmalar ile yargı sistemini desteklemektedir ve aynı zamanda kolluk kuvvetlerine daha fazla kaynak ayırmayı önermektedir (FrP, 2015).

İsveç'teki SD platformunda iç güvenlik ve konvansiyonelliğin (Altemeyer tarafından tanımlanan üç temadan biri) önemi, “güvenlik ve gelenek” yazan resmi sloganlarıyla oldukça etkili bir şekilde sentezlenmiştir. Ayrıca, Alman AfD, cezai sorumluluk yaşının 12 yıla indirilmesi, hızlandırılmış ceza prosedürlerinin iyileştirilmesi ve tedavi edilemez alkolikler ve uyuşturucu bağımlıları için koruyucu gözaltının kullanılması gibi önlemleri savunmaktadır (AfD, 2017). Bunun da ötesinde, bu tarafların politika taahhütlerinde başka bir ortak tema ortaya çıkması, iç güvenlik politikalarının faillerin ihtiyaçlarına göre mağdurların ihtiyaçlarına daha fazla dikkat etmesi gerektiği düşüncesidir. Yinelenen fikir, mevcut yasaların hükümlü ve mahkûmlara karşı çok hafif olduğu yönündedir. Aynı şekilde AfD, ateşli silahlar mevzuatının sıkılaştırılmasına karşı çıkmakta, bunun yasalara saygılı vatandaşları herhangi bir kişisel tehdide karşı daha savunmasız hale getireceğini savunmaktadır. (AfD, 2017).

1.1.2.2. Popülizm

Literatürde araştırmacılar, genel olarak, popülizmin ne olduğunu tanımlarken üç farklı yaklaşımı kullanmışlardır: geniş (kalın) bir ideoloji olarak popülizm; ince bir ideoloji olarak popülizm; ve söylem olarak popülizm (ya da stil). Bu yaklaşımlar, karşılıklı olarak dışlayıcı değildir ve popülizm kavramı üzerine literatürün yapılandırılmasında yararlı bir yol sağlar. Birincisinde araştırmacılar, popülizmin çok özellikli karmaşıklığını yakalamaya çalışmışlardır

ve bu da tanımlama özelliklerini oldukça uzun bir listeyle sonuçlandırmıştır. Bu literatüre göre, popülist ideoloji uyumlu ve homojen bir halk fikrini vurgulamaktadır. Popülist ideoloji temelde nostaljiktir ve geçmişe yönelmiştir (Taggart, 2000: 16–17). Popülist hareketler genel olarak yabancılaştıkları mevcut dünyadan hoşnut değiller ve bütünleşik ve tutarlı bir “halk topluluğunun” (Gemeinschaft) “köklülüğüne” dönmelerini talep ederler (Taggart, 2000: 16–17). Her ideolojinin ütöpik yönleri, yani ideal toplumun bir görüntüsü vardır ve popülistler için bu ütopya idealleşmiş bir geçmiştir. Bu özellik, popülistlerin 'halklar' adına konuşma dürtüsüyle doğal olarak bağlıdır. Siyasi seçkinler, yerleşik siyasi partiler de dâhil olmak üzere yozlaşmıştır ve bu durum gerçekten halktan gelen bir hareketi gerekli kılar.

Aşırı sağ partiler tarafından sergilenen üçüncü çekirdek ideolojik özellik popülizmdir. Çoğunlukla aşırı sağ partiler ve popülist partiler arasında kafa karışıklığı oluşur; popülizm burada diğer ideolojilerle harmanlanabilen bir doktrin olarak ele alınır -bir çeşit “boş kabuk” ya da ince merkezli ideoloji gibidir (Mudde, 2007). Popülizm gerçekten de İspanya'daki Podemos veya Yunanistan'daki SYRIZA partiler gibi bazı sol partilerin ayırt edici bir özelliğidir. Bu çalışmada popülizm, aşırı sağ partilerin üç temel ideolojik özelliklerinden birini oluşturduğu için ayrıntılı bir şekilde tartışılmaktadır (Mudde, 2007). Bu kavramın tam anlamıyla ilgili netlik eksikliği olduğu için, bu çok önemli bir çaba olarak kabul edilir. Popülizmin gerçekten ne anlama geldiğini tanımlamak, kişinin bu özelliği belirli bir partiye atfetmesi gerektiğinde temeldir. Aslında Hawkins, “popülistin etiketinin genellikle herhangi bir sistematik ampirik gerekçe olmadan uygulandığını” belirtmektedir (2009: 1048).

Popülizm son yıllarda kapsamlı bir şekilde incelenmiştir ve çok çeşitli teorik açılardan ele alınmıştır. Ionescu ve Gellner (1969), popülizmin sistematik bir araştırmasını yapan ilk sosyal bilimcilerdir; ancak sonunda fenomenin kapsamlı bir tanımıyla ortaya çıkmadılar. Ampirik popülizm vakalarını ortaya koyan bir takım akademik katkılar olmasına rağmen, akademik ilginin, kavramın kendisinin kuramsal açıklamasına ayrılmadığı düşünülmektedir (Deiwiks 2009). Popülizm için kuramsal bir çerçeve ortaya koymaya yönelik ilk başarılı girişim, popülist anlatının herhangi bir ifadesinin altında yatan üç ana varsayımına işaret ederek yapılmıştır: (1) halkın merkeziliği, (2) halkın yozlaşmış seçkinler tarafından ihanete uğraması (3) “halkın önceliğini” geri getirme ihtiyacı. Taggart (2002) benzer sonuçlara varırken, aynı zamanda, popülistlerin temsili siyaset mantığına karşı düşmanlığını vurgular. Bir başka kavrayış ise, popülizmin ortaya çıkması için bir kriz veya korkunç bir acil durum hissinin gerekli olmasıdır (Taggart, 2002). Farklı bir şekilde, Deiwiks krizin algılanmasının

popülizmin ortaya çıkması için gerekli koşullardan ziyade kolaylaştırıcı bir faktör olduğunu ileri sürmektedir (2009: 2).

Canovan (1999) tarafından popülizmin açıklaması gerçekleştirilmiştir. Popülizmi, demokrasinin altında yatan felsefe ile sıkı sıkıya bağlı bir fenomen olarak görür (Canovan 1999: 3). Bu analizin merkezi bir noktası, popülizmin, popüler iktidar ve dikey hesap verebilirlik ile ilgili kasti kavramlara hitap ederek meşruiyetini inşa etmeyi amaçlamasıdır. Aslında popülistler, kötü ve yozlaşmış elitler tarafından aldatılmış ve hayal kırıklığı içerisindeki insanların sesi olduklarını iddia etmektedir.

Dahası, Canovan, popülizmin tohumlarının tüm demokrasileri ilgilendiren temel bir gerginlikte bulunacağını savunuyor: Demokrasinin “pragmatik” ve “kurtarıcı” yüzleri arasındaki bir zorlama, tamamlayıcı ve her ikisi de demokrasinin dayanıklılığı için vazgeçilmez sayılıyor (Canovan, 1999: 10). Pragmatik yüz muhafazakârdır ve kural ve prosedürler sistemine atıfta bulunur. Demokrasinin bir tarafta daha iyi bir topluma yol açacağı vaadi, ve diğer yandan da uzlaşma ve kurumsal kısıtlamalardan kaynaklanan yönetim zorlukları popülizmin hareket alanını oluşturur (Canovan, 1999: 10-12). Bu nedenle popülistler, çoğunluklu tiranlıkların önlenmesi ve hükümet yoluyla sosyal gelişmenin özendirilmesi arasındaki çatışmadan kaynaklanan, demokrasinin performans açısından yararlanıyorlar. Popülist liderler, halkın kutsal iradesini tam olarak uygulayarak, kurtarıcı olmayı vaat eder.

Sonuç olarak, popülistler resmi sosyal kurumların çoğuna güvenmezler: Siyasi partiler, devletin bürokratik kurumları, üniversiteler, medya ve finans kurumları. Bu tutum elitlere ve elit değerlere karşı muhalefetinin bir sonucudur (Canovan, 1999: 3). Popülist ideoloji ve retoriğe göre, elitler, özellikle de politik ve kültürel kurumları yönetenler sadece yozlaşmış değil, aynı zamanda bilgelikten yoksun olarak görülürler, sadece “halk”ta bilgelik vardır (Taggart, 2000: 11).

Popülist ideolojide ve retorikte halk iç bölünmeler olmaksızın üniter bir varlık olarak yekpare olarak sunulur (Taggart, 2000: 92). Yine de, “halkı” monolitik olarak ele almak için popülistler, tüm birey gruplarını dışlar. Tam olarak hangi grupların dışlandığı bir hareketten diğerine değişir. Bununla birlikte, genellikle “seçkinler”, göçmenler ve diğer etnik azınlıkları içerir (Canovan, 1999: 5). Aşağıda tartışılacağı gibi, popülizm bu nedenle etnik milliyetçilikle sık sık örtüşür. Popülistler “halkı” “ulus” ile eşitleme eğilimi gösterirler ve etnik milliyetçilere

benzer bir şekilde 'organik toplumun' ebedi değerini vurgularlar (Mény ve Surel 2000: 217-218).

Taggart (2000), popülistleri kavramsallaştırmanın bir yolu olarak “heartland” terimini kullanmıştır. Taggart'a (2000: 93- 95) göre, popülist ideoloji, idealize edilmiş bir coğrafyada, yani bir 'heartland' içinde yer alan seçilmiş bir insanın idealize edilmiş bir görüntüsünü inşa etme eğilimindedir. Bazı popülist hareketler için, bu ‘heartland’ bir ulustur, diğerleri içinse bir bölgedir. Hayal edilen, idealize edilmiş bir geçmiş tasavvur edilir. Bu hayali ‘heartland’da yaşayan insanlar, popülist ideolojinin ve retorik halkını oluştururlar; geçmişin ‘heartland’ına ait olmayanlar, bugünün “halkına” ait değildir.

Popülistlerin yaydığı monolitik “halk” kavramının bir başka yönü, halkı sınıfsız olarak sunma çabasıdır. “Halk”ın üniter ve farklılaşmamış olmasından dolayı, popülistlerin “halkın sesi” olduğu iddiası da olmalıdır (Taggart, 2000: 96). Bu nedenle, popülistlerin 'çalışan insan' ya da 'orta sınıflara' nadiren cezbettiklerini ancak 'küçük adama', 'sıradan insan' ya da çoğunlukla halkı cezbettikleri görülmektedir.

Popülistler, referandum gibi şeffaf karar verme prosedürlerinin yanı sıra basitçe oluşturulmuş politika önerilerinin lehinde olduklarını iddia ediyorlar. Uzlaşma, koalisyon inşası, gizli anlaşmalar, uzmanların teknik dili, vb. gibi siyasal sürecin tüm şeffaf olmayan yönleri, popülist ideoloji ve retorik tarafından kınanır (Canovan, 1999: 6). Buna ek olarak, popülistler, komplo teorilerinin uygunluğunu doğrulamak için şeffaf olmayan politik prosedürlerin varlığını kullanırlar. Suç “elitler” ve özellikle de perde arkasında çalışan gizli elitler üzerine konur (Müller, 2016: 32). Burada popülizmin özelliklerini belirleyen özelliklerin birçoğu, Avrupa'daki çağdaş aşırı sağcı partileri de karakterize etmektedir. Etnik olarak homojen ulus devletlerin idealize edilmiş geçmişinden oluşan bir “heartland” yaratırlar. Ancak bu, etnik milliyetçiler oldukları ve ayrıca, bu partilerin aşırı sağcı olarak tanımladıkları şeyin bir parçası olan gerici muhafazakârlıklarının (potansiyel olarak gerici radikalizme dönüşebilecekleri) bir özelliğidir. Üstelik, bu partiler “halkı” yekpare bir biçimde temsil etmektedir ve halkın içindeki bölünme hatlarından hoşnut değillerdir.

Bu popülizmin önemli bir özelliği olarak sunulmuştur; Bununla birlikte, geleneksel muhafazakârlığın da ortak bir özelliğidir. Doğal olarak iyi olan “insanların” radikal sağ partilerini inşa etmek için geniş toplum kesimlerini dışlama eğilimi vardır. Bu, etnik milliyetçi gerekçelerle, göçmenleri ve -değişken dereceleri- “halktan” diğer etnik azınlıkları dışlamakla değil, aynı zamanda politik ve kültürel elitleri dışarıda bırakarak popülist bir şekilde

gerçekleştirmektedir. Çok kültürcü ya da enternasyonalist tutumları benimseyen kesimler olan hainler de dışlanır.

Dolayısıyla, aşırı sağ partiler, genel olarak elitlere muhalefet etmelerine rağmen, sadece politik değil, aynı zamanda kültürel ve eğitimsel elitleri de içerene karşıdır, kozmopolit liberalizm ve millete ihanet etmek ve bir toplumdaki 'doğal' organik düzeni ve değerleri yozlaştırmak olarak değerlendirirler (Rydgren, 2017). Böylelikle, aşırı sağ partiler, çoğulculuk karşılarıdır: Kendi siyasi programlarına muhalefetin yanı sıra, bölünmeyi de gayri meşru olarak ele alırlar. Ancak bu, onları radikal sağ partiler olarak tanımlar. Bu partiler, yukarıda tartışılan popülist bir ideolojinin bir özelliği olan seçkinlere karşı harekete geçerler. Ve bu şekilde popülist olabilirler. Komplo teorileri, Popper ve Lipset ve Raab'ın kendilerine verdikleri anlamda çoğunlukla sağcı partilerin söyleminin bir parçasıdır. Ancak bu, esas olarak bu partilerin monist veya anti-çoğulcu bir ideolojiye dayanmasıdır. Son olarak, aşırı sağ partiler, politik programlarını genellikle basit ve popüler bir şekilde ortaya koymaktadır.

Mudde ve Kaltwasser'e (2017: 6) göre, popülizm tam bir ideoloji olarak nitelendirilemez, çünkü "kalın merkezli" veya "tam" ideolojilerden (örn. Faşizm, liberalizm, sosyalizm), popülizm gibi ince merkezli ideolojiler sınırlı bir morfolojiye sahip olmak zorundadır - ki bu da diğer ideolojilere ekli - ve hatta bazen de asimile edilmektedir. Daha ayrıntılı olarak, popülizm "toplumu nihayetinde iki homojen ve antagonist gruba ayırmayı düşünen ince-merkezli bir ideoloji" olarak tanımlanmaktadır. Bu ayırım saf insanlar ve 'yozlaşmış seçkinler' olarak gerçekleşir ve siyasetin insanların volonte générale (genel iradesi) bir ifadesi olması gerektiğini savunuyorlar (Mudde ve Kaltwasser, 2012: 8). Araştırmacıların daha somut deneysel çalışmalarında, popülizmin özellikleri için ev sahibi ideolojinin özelliklerinin birbirine karıştırılma riski vardır (Moffitt, 2016: 19).

Müller son popülizm araştırmasında (2016) daha az kapsayıcı bir tanım sunar. Müller için, popülizm her şeyden önce "halk" a hitap ederek tanımlanmıştır. Bunun sebebi, onun çok kapsayıcı ölçüt olmasıdır: "Her şeyden önce, her politikacı -özellikle de ankete dayalı demokrasilerde- "halk"a hitap etmek ister; Hepsi mümkün olduğunca çok sayıda vatandaş tarafından anlaşılabilen bir hikaye anlatmak ister, hepsi 'sıradan insanların' düşüncesine ve özellikle de hissetmelerine karşı duyarlı olmak isterler (Müller, 2016: 2). "Popülist olabilmek için elitleri eleştirmek" yeterli bir koşul değildir (Müller, 2016: 2). Ayrıca, anti-çoğulculuk da eklenmelidir: "Popülistler, sadece onların, insanları temsil ettiklerini iddia etmektedir"

(Müller, 2016: 3). Bu nedenle, Müller'e göre popülizmi iki temel özellikten, anti-elitizm ve anti-çoğulculuktan oluşur. İlk olarak, Müller (2016: 19) popülizmi siyasetin ahlaki bir tahayyülü olarak değerlendirir.

Ahlaki olarak saf ve tamamen birleşmiş bir siyasal dünyayı algılamanın bir yoludur; “ancak, popülistler doğuştan temsiliyet karşıtı değiller, çünkü kendileri temsilciler oldukları sürece temsil ile hiçbir problemleri yoktur; benzer şekilde, kendileri elit oldukları sürece elitlerle de sorunları yoktur” (Müller, 2016: 29). İkincisi, Müller'e göre (2016: 20), popülistlerin her zaman “sadece onların halkı temsil ettiklerini” iddia eder. Bütün siyasi rakipler popülistler tarafından “ahlaksız, yozlaşmış seçkinlerin” bir parçası olarak görülürler. Popülistler, bütün muhalefeti gayri meşru olarak görmeye ve aslında onlarla aynı fikirde olmayanları “doğru insanlar”dan dışlamaya eğilimlidir (Müller, 2016: 20-23). Popülizmin, Müller'e göre, “çoğulculuk gerektiren “demokrasi için tehlike oluşturmaya” eğilimli olmasının sebebi de budur (2016: 3). Popülistler, tartışmalı bir argümana dayanarak, kendilerinin ve yalnızca tek başına hakkı temsil ettiklerini iddia ederler (Müller 2016: 20). Bu politik tartışmaları ve parlamenter müzakereleri doğası gereği anlamsız kılar. Dolayısıyla, “politik bir aktör ya da popülist hareket için, halkın bir kısmı halktır - ve sadece popülistler bu halkı otantik bir biçimde tanımlamakta ve temsil etmektedir” (Müller 2016: 22-23).

Popülizm, ekonomik büyümenin üstünlüğünü vurgulayan merkezileşme, işbölümü, sınıflar, büyük ölçekli üretim ve siyasete karşıdır. Dahası, “reel ekonomiye” karşı gördükleri ekonominin uluslararasılaşmasına karşı çıkmaktadır. Bu reddedilmenin birkaç nedeni vardır: İnsanları bütünleşik yaşamlarından ve kişiliklerinden uzaklaştırırlar; çünkü “elitlerle” bağlantılıdır, ki bu tanımla “heartland” küçük insanlarına karşıdır. Bunun yerine, popülizm, küçük ölçekli üretimi vurgulayan geleneksel bir ekonomiye dayalı ekonomik politika, aile temelli bir ekonomi arayışındadır. Popülist ideoloji kendi başına ekonomik eşitsizliğe karşı değildir; sadece kurumların neden olduğu eşitsizliğe karşıdır. Öte yandan, Gemeinschaft'in “geleneksel” kurumları tarafından üretilen eşitsizlik kabul edilir ve “doğal” olarak görülür. Yaygınlık, sadelik, açıklık ve sağduyulu hissinden övgüyle bahseden popülizm, sadelik politikasını hedefler. Siyaset, “halkın” ruhu kadar basit ve doğrudan olmalıydı ve politik sorunlara yönelik çözümler, yaygın olarak anlaşılan bir şekilde formüle edilmelidir (Taggart, 2000: 97-112). Aslında, popülistler çoğu politik meselenin politik seçkinlerin iddialarından çok daha basit olduğunu iddia eder.

Yukarıdaki kavramsallaştırma akılda tutularak, popülizmin bir şekilde demokrasiyle nasıl bağlantılı olduğu ve temel işlevsel mantığıyla çelişki göstermediği görülmektedir. Bir ölçüde,

popüler meşruiyet ve dikey hesap verebilirliğin temel kavramları, popülist mesajın ayrılmaz bir parçasıdır. Demokrasinin liberal varyantı düşünüldüğünde, popülizmin demokrasi ile çatışmasının neden daha açık bir şekilde ortaya çıkabileceğinin vurgulanması gerekir. Popülistler halk oyu mekanizmasını ve çoğunluk yönetimini kabul eder, ancak azınlıkların haklarına ve nihayetinde çoğulcu bir toplumun varlığına olumlu bakmazlar. Popülistler, homojen ve erdemli olarak tasvir edilen bir topluma atıfta bulunurlar. Ayrıca, herhangi bir politik çıktının kaynağı olması gereken iradeleri, yukarıdan monolitik bir birim olarak inşa edilir ve böylece müzakere süreçlerinin gereğini ortadan kaldırır. Bunun yanı sıra, kilit liberal ilkelerle gerilim kaynağı oluşturan durum, popülizmin toplumu bireyden daha çok önemsendiği gerçeğinde yatmaktadır (Swyngedouw ve Ivaldi, 2001: 16). Kontrol ve denge mekanizmasına, azınlıkların hakları ve çoğulcu bir toplumun gerçekliği konusundaki olumsuz tutumunun bir sonucu olarak, popülizmin bazı temel demokratik ilkelerle bağdaşmaz hale gelebileceği açıktır.

Popülizmin kalbinde yatan şey, seçkinler ve halk arasındaki karşıtlıktır. Bu karşıtlığın doğası ahlaki çerçevedir ve bu nedenle uzlaşma için çok az alan bırakır ya da hiç alan bırakmaz. Yaygın olarak kabul edilen bir tanım, popülizmin toplumu iki homojen ve antagonist grupta bölüştüren bir ideoloji olduğudur: “Saf insanlar” ve “yozlaşmış elitler”. Popülizm, politik sonuçların, karar alma süreci boyunca hiçbir şekilde ara verilmemesi veya yeniden şekillendirilmemesi gereken, insanların tekdüze iradesini yansıtması gerektiğini vurgular (Mudde, 2004). Belirgin bir anti-elit duygu, tipik bir popülizm sinyalidir. Popülist partiler, iktidar partilerini ve iktidarda olmayan ana akım partileri, demokratik hükümet kurgusunun gizlediği aynı oyunun oyuncularını olarak gösterdikleri için, genellikle tek gerçek muhalefet gücü olarak adlandırılmaktadır. Halkın merkeziliği ve daha doğrudan demokrasiyi gerektirdiği için, popülizm, temsili kurumları halkın tam yetkilendirilmesinde gereksiz engeller olarak gördüğü sürece temsili demokrasiyle çatışabilir (Taggart, 2000).

Hem akademik hem de kamusal tartışmada, politikacıların kendileri ve seçmenler arasındaki uçurumu azaltmak amacıyla basit ve açık bir dil benimseme eğilimi olarak popülizmi tanımlayan yorumların bulunması yaygındır. Bununla birlikte, bu iletişim stratejisi, daha geniş bir siyasetin kişiselleştirmesi eğilimi ile ilgilidir ve demagoji terimi ile daha iyi tanımlanmıştır (Mudde, 2004: 542-543). İkinci hatalı bir yorumlama, popülizmi seçmen desteğini, halk için en uygun ve rasyonel çözümlerle uyumsuz popüler kararlarla destekleme davranışı olarak ele

alır: Önemli bir örnek, seçimlerin hemen öncesindeki vergileri düşürmektir. Yine de, bu politik davranış, popülizm ile, çağdaş siyasal arenada oldukça yaygın olan ve sadece aşırı partilerine ait olmayan politik oportünizmdir (Mudde, 2004: 543).

Popülizmi, halk ve seçkinler arasında, keskin ve çözülemez bir karşıtlık olarak düşünmek, popülist radikal sağın bu en önemli ideolojik bileşenini anlamak için verimli bir yoldur. Aşırı sağ partileri, yukarıda belirtilen popülizmin göstergelerini göstermektedir. Özellikle bu partilerin gündemleri, doğrudan demokrasinin araçlarını güçlendirmek için verilen sözdür. Örneğin, FN açıkça, politik kararların halkın iradesini yansıtması gerektiği fikrini ve politikacıların taleplerinin yalnızca icracıları olarak hareket etmeleri gerektiği fikrini somutlaştırmaktadır. Daha somut olarak, Fransız partisi yeni mevzuat önermek için Anayasa'nın 11. maddesi kapsamında halkın referandum kullanımını genişletmek istemektedir. AfD de programın yol gösterici ilkesi olarak “Alman halkının, mümkün olan her yerde, politik olayların akışını belirleyebilmeleri” inancını tanımlamaktadır (AfD, 2017).

Siyasi süreçteki halkın merkeziliği ve aracı kurumların rolünün azaltılması, bu partilerin politik mesajlarının temel unsurlarıdır. Yukarıda tanımlandığı gibi popülizmin ikinci anahtar boyutu, güçlü bir ahlaki çağrışımı olan belirgin bir elit karşıtı duygudur. Bu partilerin manifestoları, aslında, toplumu dinlemediklerini ve para peşinde koşan politikacılara atıfta bulunur. Her zamanki argüman, zamanın tüm sıkıntılarının, halkın çıkarlarını büyük ölçüde görmezden gelen bu bencil ve açgözlü politikacılara atfedilmesi gerektiğine işaret eder.

Bu partiler genellikle -ve giderek daha fazla- popülist partiler olarak adlandırılır. Popülizm bu parti ailesinin en uygun özellikleri arasındadır. Bu partiler çoğunlukla etnik milliyetçilikle değil, popülist bir ideolojiyle tanımlanmaktadır. Onların söyleminde öncelikle ulusal kimliğe ve ulusal güvenliğe ilişkin sorular vardır ve göç, çok kültürlülük, İslamcı tehditlere odaklanmaktadır. Sürekli olarak halkı bir tehdit olarak gördükleri elitlere karşı harekete geçirme çabası bulunmaktadır.

Halk, doğası gereği iyi olarak inşa edilir ve popülistler, ahlaki açıdan saf insanlara ait olanları ayırt etmek için farklı kriterlere dayanır. Bu tür kriterler, yolsuzluk kavramlarına, üretkenliğe ve çoğunlukla etnik ve ırksal belirleyicilere dayanabilir (Müller, 2016: 24-25). Müller'in popülizm tanımı Avrupa'daki radikal sağcı partilerin özelliklerini iyi bir şekilde yansıtır. Açıkça anti-çoğulcudurlar, 'halkı' ahlaki açıdan iyi görme eğilimindedir ve halkın muhalif kesimlerini dışlamak eğilimindedir.

Literatürde giderek daha fazla öne çıkan bir nokta, bir ideolojiden ziyade, popülizmi söylem ya da üslup olarak - belli bir politik anlatım biçimi olarak görmüştür (Moffitt, 2016: 21). Bir popülist söylemin en önemli özelliği, politik aktörün “halkı” elitlere karşı kışkırtmasıdır (Hawkins, 2009). Sonuç olarak, popülizm, popülist ve popülist olmayan ideolojiler arasındaki ikili bir karşıtlıktan ziyade, bir değişken olarak görülür - politik bir aktör az ya da çok popülist olabilir (Moffitt, 2016: 21). Bu bakış açısının birçok avantajı vardır, en azından dinamik olması ve zaman içinde değişimlere açık olması bu avantajlar arasındadır. Söylemlerinde öncelikle ulusal kimliğe ve ulusal güvenliğe ilişkin soruları ve buna karşıt gördükleri göç, çok kültürlülük, İslamcı tehditlere odaklanır. Yine, Avrupalı sağcı partilerin etnik milliyetçiliği, söylemleri için daha önemlidir ve popülist unsurları etkileme eğilimindedir.

SONUÇ

Bu çalışma popülizm, nativizm ve otoriterlik karışımını benimseyen aşırı sağ partilere odaklanmaktadır. Demokrasi karşıtı ve şiddet eğilimli parti kategorisi, çoğu akademisyen tarafından genellikle “aşırı sağ” olarak adlandırılmaktadır. Bu nedenle, asgari ve azami tanımların çağdaş Avrupa'daki çağdaş aşırı sağcı partiler için ne ölçüde geçerli olduğu tartışılmıştır.

Batı Avrupa'daki aşırı sağ partilerin ideolojik benzer yönleri şunlardır: (1) nativizm (ulusalın yabancıya karşı üstünlüğünü ve ikisi arasındaki ayrımı ifade etmektedir); (2) radikalizm/otoriteryanizm (otoriteye itaat etmeyi ve faillere karşı daha ağır cezalar talebi); ve (3) popülizm(yozlaşmış seçkinlerin ezdiği dürüst insanların birleştirilmiş iradesi). Bahsedilen partilerin politika programlarının diğer yönleri genellikle bu üç temel ideolojik boyut ile bağlantılıdır. Örneğin, Avrupa şüpheciliği, Avrupalı bürokratik elitlere karşı özel olarak hedeflenmiş popülist tutumun bir örneği olarak kabul edilebilir. AB demokratik açığı, aynı zamanda, sınırsız popüler egemenlik kavramıyla da uyumsuz olarak görülür. Dahası, popülist zihniyette homojen ve saf insanlar kavramı, genellikle doğal olmayan ve göçmen olma eğiliminde olan dışsal grupları dışarıda bırakır. Nativizm, popülizm ile çok iç içedir. Bu nedenle, bu partilerinin, nativizm, otoriterlik ve popülizmin üç temel taşı bir araya getiren dinamik bir ideolojik sistem tasarladıkları görülmektedir.

Bu çalışma, özetle, orta ve büyük ölçekli Batı Avrupa demokrasilerinde önemli aşırı sağ partilerin ideolojik alt yapısının bir özetini sunmaktadır. Önerildiği gibi, partiler, nativizm, otoriterlik ve popülizmin bir bileşimi tarafından karakterize edilen bir politika gündemi

oluşturmaları halinde aşırı sağ olarak düşünülebilir. Bu türden unsurlar, bu partilerin ideolojilerinin çekirdeğini oluşturur ve aynı zamanda uluslararası nitelikteki meseleler üzerindeki konumlarının çoğunu önemli ölçüde şekillendirir (Liang, 2007). Aşırı sağ partiler ideolojik perspektiften analiz edildiğinde 11 Eylül saldırıları sonrasında İslam, göç, yabancı ve AB karşıtı söylemlerin nativizm, radikalizm ve popülizm temelinde merkezi hale geldiği görülecektir. Dolayısıyla, Avrupa ülkelerindeki aşırı sağ partilerin ideolojik analiz(ler)i, bu partilerin ideolojilerini ve söylemlerini anlamak açısından yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- AfD (2017). *AfD Electoral Manifesto*. https://www.afd.de/wp-content/uploads/sites/111/2017/04/2017-04-12_afd-grundsatzprogramm-englisch_web.pdf, Erişim Tarihi: 10.10.2018.
- Altemeyer, B. (1981). *Right-wing Authoritarianism*, Winnipeg: University of Manitoba Press.
- Andersen, J. G., Bjørklund, T. (1990). “Structural changes and new cleavages: The Progress Parties in Denmark and Norway”, *Acta Sociologica*, 33(3), ss. 195–217.
- Arzheimer, K. (2012). “Contextual Factors and the Extreme Right Vote in Western Europe, 1980-2002”, *American Journal of Political Science*, 53(2), ss. 259-275.
- Betz, H. G. (1993). “The New Politics of Resentment: Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe”, *Comparative Politics*, ss. 413-427.
- Betz, H., Johnson, C. (2004). “Against The Current-Stemming The Tide: The Nostalgic Ideology of The Contemporary Radical Populist Right”, *Journal of Political Ideologies*, 9(3), 311–327.
- Bustikova, L. (2017) “The Radical Right in Eastern Europe,” Jens Rydgren (Ed.), *The Oxford Handbook of the Radical Right*, (ss. 565-581), Oxford: Oxford University Press.
- Canovan, M. (1999). “Trust The People! Populism and The Two Faces of Democracy”, *Political Studies*, 47(1), ss. 2–16.
- De Lange, S. L. (2007). “A New Winning Formula? The Programmatic Appeal of The Radical Right”, *Party Politics*, 13(4), ss. 411-435.
- Deiwiks, C. (2009). *Populism, Living Reviews in Democracy*, <https://ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/cis->

dam/CIS_DAM_2015/WorkingPapers/Living_Reviews_Democracy/Deiwiks.PDF, Erişim Tarihi: 10.10.2018.

DF. (2002). *The Party Program of the Danish People's Party*. http://www.danskfolkeparti.dk/The_Party_Program_of_the_Danish_Peoples_Party, Erişim Tarihi: 10.10.2018.

Diez, T. (1999). "Speaking Europe: The Politics of Integration Discourse." *Manuscript for Journal of European Policy*, 6(4), ss. 1-25.

Jäger, S., Florentine M., (2009) "Theoretical and Methodological Aspects of Foucauldian Discourse Analysis and Dispositive Analysis", in *Methods of Critical Discourse Analysis*, Ruth Wodak, Michael Meyer (Ed.), (ss. 34-62) London: Sage.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge, UK: Polity Press.

Fairclough, N., Ruth W. (1997). "Critical Discourse Analysis", Teun A. van Dijk (Ed.), *Discourse as Social Interaction*, (ss. 258-284) London: SAGE.

FN. (2017). FN Electoral Manifesto, <https://www.marine2017.fr/wp-content/uploads/2017/02/projet-presidentiel-marine-le-pen.pdf>, Erişim Tarihi: 10.10.2018.

FPÖ. (2011). *Party Programme of the Freedom Party of Austria (FPÖ)*, <https://www.fpoe.at/themen/parteiprogramm/parteiprogramm-englisch/>, Erişim Tarihi: 10.10.2018.

FrP. (2015). *Party Program of the Progress Party*, <https://www.frp.no/english>, Erişim Tarihi: 10.10.2018.

Jungar, A., Jupskås, A. R. (2014). "Populist Radical Right Parties in the Nordic Region: A New and Distinct Party Family?", *Scandinavian Political Studies*, 37(3), ss. 215–238.

Hawkins, K. A. (2009). "Is Chávez Populist? Measuring Populist Discourse in Comparative Perspective", *Comparative Political Studies*, 42(8), ss. 1040–1067.

Kallis, A. (2017) "Islamophobia and The Radical Right", Jens Rydgren (Ed.), *The Oxford Handbook of the Radical Right*. (ss. 42-60), Oxford: Oxford University Press.

Koch, K. (1991). Back to Sarajevo or beyon Trianon-Some Thoughts on the Problem of Nationalism in Eastern-Europe, *Netherlands Journal of Social Sciences*, 27(1), ss. 29-42.

Meyer, T. M., Miller, B (2013). “The Niche Party Concept and its Measurement”, *Party Politics*, 21(2), ss. 259–271.

Michaels, W. B. (1995). *Our America: Nativism, Modernism and Pluralism*, North Carolina: Duke University Press.

Moffitt, B. (2016). *The Global Rise of Populism: Performance, Political Style, and Representation*. Stanford, CA: Stanford University Press.

Mudde, C. (2007). *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

Mudde, C. (2016). *On Extremism and Democracy in Europe*, New York: Routledge Press.

Mudde, C., K., Cristóbal R. (2017). *Populism. A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Müller, JW. (2016). *What is Populism?*, Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Reisigl, M., R., Wodak. (2001). *Discourse and Discrimination: Rhetorics of Racism and Anti-Semitism*, London: Routledge.

Rooduijn, M. (2015). “The Rise of The Populist Radical Right in Western Europe”, *European View*, 14(1), ss. 3-11.

Rydgren, J. (2004). “Explaining the Emergence of Radical Right-Wing Populist Parties: The Case of Denmark”, *West European Politics*, 27(3), ss. 474–502.

Rydgren, J. (2005). “Is Extreme Right Wing Populism Contagious? Explaining The Emergence Of A New Party Family”, *European Journal of Political Research*, 44(3), ss. 413-437.

Rydgren, J. (2008) “Immigration Sceptics, Xenophobes, or Racists? Radical Right-Wing Voting in Six West European Countries” *European Journal of Political Research*, 47, ss. 737–765.

Swyngedouw, M., Ivaldi, G. (2001). “The Extreme Right Utopia in Belgium and France: The Ideology of The Flemish Vlaams Blok and The French Front National”, *West European Politics*, 24(3), ss. 1-22.

SVP. (2015). *SVP Electoral Manifesto*.
http://www.svp.ch/de/assets/File/Parteiprogramm_SVP-englisch.pdf, Erişim Tarihi: 10.10.2018.

Taggart, P. (2000). *Populism*, Buckingham: Open University Press.

UKIP. (2017). *UKIP Electoral Manifesto*,
https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/ukipdev/pages/3944/attachments/original/1495695469/UKIP_Manifesto_June2017opt.pdf?1495695469, Erişim Tarihi: 10.10.2018.

Wagner, M., Meyer T. (2017). “The Radical Right as Niche Parties? The Ideological Landscape of Party Systems in Western Europe 1980-2014”. *Political Studies*, 65(1), ss. 84-107.

Wodak, R. (2001). “The Discourse-historical Approach”, Ruth Wodak, Michael Mayer (Ed.), *Methods of Critical Discourse Analysis*. (ss 63-95), London: SAGE.

Wodak, R. (2007). “Discourses in European Union Organizations: Aspects of Access, Participation, and Exclusion”, *Text, Talk*, 27, ss. 655–80.

Zaslove, A. (2004). “Closing The Door? The Ideology and Impact of Radical Right Populism on Immigration Policy in Austria and Italy”. *Journal of Political Ideologies*, 9(1), ss. 99–118.